

9. Zöldség és gyümölcs

9.1. Zöldség

9.1.1. Európai piaci tendenciák

Az EU **vöröshagyma** termése 8%-kal csökkent 2010-ben. Az új tagállamokban nagyobb mértékben, 19%-kal csökkent a termés, elsősorban a lengyel 18%-os termés kiesés következtében. A kisebb kínálat a vöröshagyma árának emelkedését eredményezte a 2010/2011. szezon kezdetén. A kínálat kiegészült a harmadik országokból érkező termékekkel, amelyek importja 12%-kal nőtt 2010. január-november között az előző év hasonló időszakához viszonyítva.

A **fejes káposzta** termés kiesése jelentős volt az EU-ban, ami a magasabb árakban is megnyilvánult. A vezető termelő Lengyelországban a tavaszi áradások miatt 15%-kal csökkent a káposzta kínálata, ami a döntően Oroszországba irányuló export 30%-os csökkenését okozta.

A legnagyobb **sárgarépa** és **petrezselyemgyökér** termelők Lengyelország és Franciaország. Franciaországban 3%-kal nőtt a sárgarépa termőterülete és 5%-kal, 332 ezer tonnára a termés a 2010/2011-es szezonban. Lengyelországban a sárgarépa termése 10%-kal, a petrezselyemgyökéré 7%-kal csökkent.

A világ ipari **paradicsom** termése 37 millió tonna körül alakult 2010-ben, amely 11%-kal maradt el a 2009. évitől. A vezető európai ipari paradicsomtermelő Olaszországban 4,9 millió tonnára csökkent a termés. Franciaország paradicsomtermése 6%-kal, 542 ezer tonnára csökkent. A friss paradicsom-exportőr Spanyolország kivitele 17%-kal, Hollandiáé 8%-kal csökkent 2010 első tizenegy hónapjában az előző év azonos időszakához képest. A friss paradicsom vezető beszállítója Marokkó, ahonnan 22%-kal csökkent az EU importja. A friss paradicsom termelői ára a legnagyobb termelőknél magasabb volt 2010-ben, mint 2009-ben.

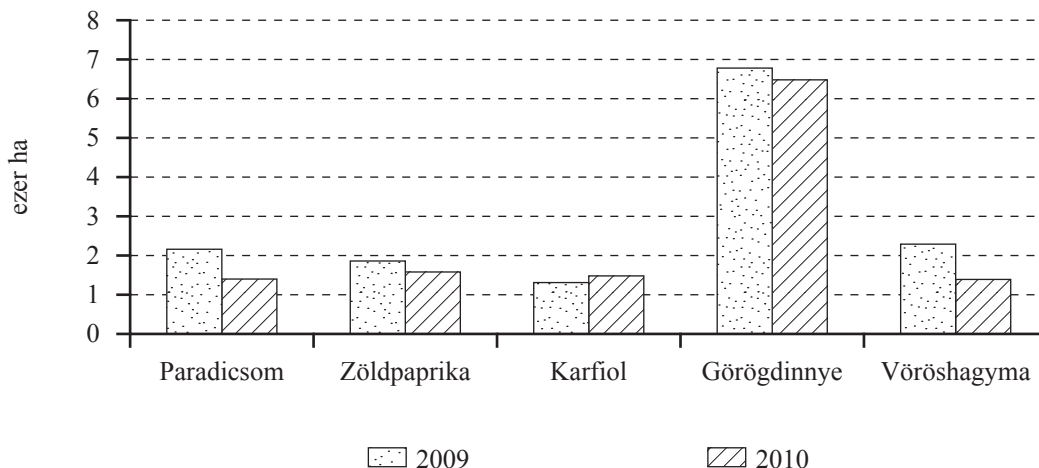
Az EU legnagyobb **görögdiñnye**-termesztőjénél, Spanyolországban csökkent a termőterület és a termés, és a kedvezőtlen időjárás késleltette a betakarítást. Olaszországban az eső és a jég okozott károkat az ültetvényekben, a termés 10-20%-kal esett vissza.

9.1.2. Hazai piaci tendenciák

9.1.2.1. Kínálat

Az AKI Statisztikai Osztályának adatai szerint az összes zöldségtermelés jelentős hányadát adó szabadföldi zöldségfélék termőterülete 7%-kal csökkent 2010-ben az előző évihez képest. A vetésterületről való döntést a termelők az előző évi piaci árak, illetve az értékesítési lehetőségek figyelembe vételével hozzák meg. A **csemegekukorica** ára 2009-ben 25%-kal csökkent, ami a következő évben a termőterület 20%-os csökkenését eredményezte. Ezzel együtt Magyarország megőrizte vezető termelő szerepét az EU-ban. A **vöröshagyma** termőterülete 40%-kal, a **paradicsom** szabadföldi termőterülete 25%-kal, a **zöldpaprikáé** 15%-kal, a **görögdiñnyéé** 4%-kal csökkent. A vizsgált zöldségfélék közül csak a **karfiol** termőterülete nőtt, 13%-kal (27. ábra).

Egyes zöldségfajok termőterületének alakulása

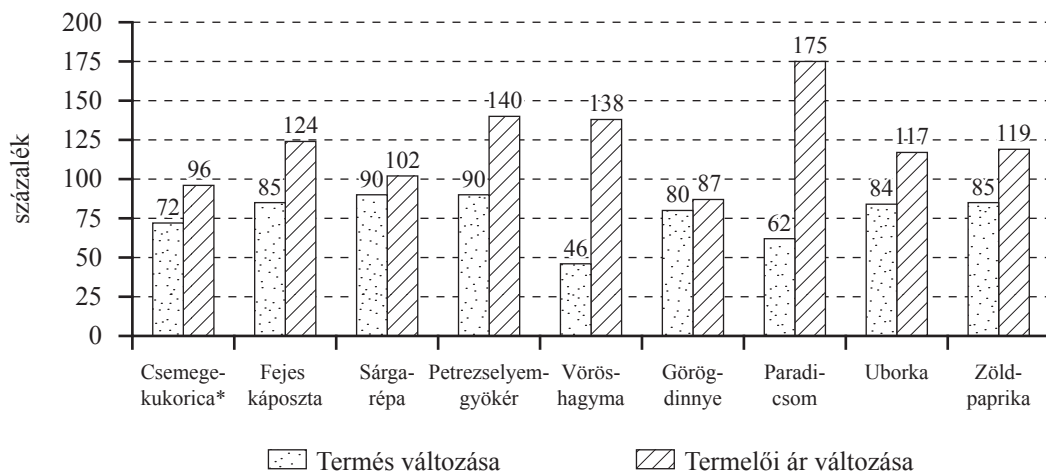

Forrás: AKI Statisztikai Osztály, KSH

Az AKI PÁIR becslése szerint a 2010. évi összes **zöldségtermés 32%-kal, 1100 ezer tonnára csökkent** az előző évihez képest (28. ábra). A kibocsátást a piaci árak tendenciája, a szántó-földi vetésterület és a bel- és külpiaci értékesítés alakulása alapján becsüljük. Az egyes zöldségfélék termésének csökkenéséhez a termőterület csökkenése mellett a szabadföldi kultúrákat sújtó szélsőséges időjárás, rekord mennyiségű eső, elemi károk (árvíz, belvív, vihar, jégverés) is hozzájárultak.

A május-júniusi kedvezőtlen időjárás következtében a **görögdinnye** állomány jelentős része kipusztult, bár a hozamkiesést később újrapalántással igyekeztek csökkenteni. Az idény csaknem háromhetes csúszással, július közepén kezdődött. A dinnyetermelők nehéz évet zártak 2010-ben, ezért az idén a termőterület további csökkenése várható. A **csemegekukorica** szezonja is késett, mert a vetést nem lehetett időben elkezdni. A csemegekukorica termésátlaga 12%-kal (14,2 t/ha) csökkent. A kisebb termés miatt a készletek hamar kimerültek, így 2011-ben a csemegekukorica vetésterületének növekedése prognosztizálható. A **vöröshagyma** termelése jelentős mértékben csökkent az elmúlt évtizedben. A termőterület közel a felére (1,5 ezer hektárra) esett 2010-ben az előző évihez képest. Makó térségében a 2010. júniusi jégverés egyes területeken 100%-os kárt okozott. A vöröshagyma országos termésátlaga 8%-kal, termése a felére, 28 ezer tonnára csökkent. A vöröshagyma magas víztartalma további veszteségeket eredményezhet a 2010. évi termés tárolásakor. Az őszi **káposztaféléknél** a belvív miatt következett be 10-15%-os termés kiesés. A betakarítás az időjárás miatt néhány hetes csúszással kezdődött. A termés felszedésekor eső károsította a káposztát, ami szintén hozzájárult a kínálat csökkenéséhez. A **sárgarépa** vetésterületének csökkenése 2010-ben is folytatódott. A 2010. évi magasabb ártendenciák alapján a sárgarépa és a **petrezselyemgyökér** termése 10%-kal lehetett kevesebb. A hajtatott **zöldpaprika** esetében a szakértők 11-15%-os termés kiesést becsültek 2010-re. Az AKI adatai szerint a szabadföldi zöldpaprika termésátlaga 23%-kal, termése 13 ezer tonnával 25 ezer tonnára csökkent 2010-ben. A **paradicsom** (különösen az ipari paradicsom) termésében jelentős veszteség keletkezett 2010-ben. Az AKI Statisztikai Osztálya által megfigyelt gazdaságokban a szabadföldi paradicsom termése 30 ezer tonnával 50,7 ezer tonnára csökkent, amihez a termőterület zsugorodása mellett a termésátlag 11%-os csökkenése is hozzájárult. A Dél-Amerikából Európába 2006-ban behurcolt paradicsom-aknázómoly 2010-ben először jelent meg Magyarországon, amely elleni védekezésre a következő években fel kell készülni.

**A zöldségfélék termésmennyiségének és termelői árának változása
(2009=100)**

* Felvásárlási ár változása.

Forrás: AKI PÁIR, AKI Statisztikai Osztály, KSH adatok alapján saját számítás

A hazai zöldségtermés – a KSH adatai alapján – 2010-ben az előző évihez képest 14%-kal több (216 ezer tonna) importtal egészült ki.

A friss **paradicsom** importja a termés csökkenése miatt 4%-kal nőtt. A friss paradicsom legfontosabb beszállítói közül Spanyolország a kisebb termése miatt fele mennyiségű paradicsomot exportált Magyarországra, ezzel szemben Törökország és Franciaország növelte szállításait. A **zöldpaprika** behozatala 2%-kal csökkent. A **görögdinnye** importja a kisebb hazai termés miatt 35%-kal, az **uborkáé** 6%-kal bővült.

A kisebb belföldi kínálat a tárolási zöldségfélék többségénél is az import bővülését eredményezte. A **sárgarépa** hazai kínálata 11%-kal több importtal egészült ki, elsősorban a holland behozatal megháromszorozódása miatt. A **fejes és vöröskáposzta** importja a kisebb belföldi kínálat hatására 27%-kal nőtt, döntően Szerbiából, Macedóniából és Csehországból. Lengyelország a csökkenő termése miatt drasztikusan csökkentette szállításait a magyar piacra.

A **vöröshagyma** behozatala – a 2010. évi terméskiesés ellenére – 18%-kal csökkent az előző évi nagy mennyiségű importhoz viszonyítva. A **fokhagyma** behozatala 60%-kal csökkent a vizsgált időszakban.

9.1.2.2 Bel- és külpiaci értékesítés

A KSH adatai szerint a zöldségfélék felvásárlása a termés csökkenése miatt 40%-kal esett vissza 2010-ben az előző évihez képest. Megjegyezzük, hogy a 2010. évi felvásárlási adatok a tárolási zöldségfélék forgalmát is tartalmazzák, amely a 2009. évi terméssel függ össze. Az ipari felvásárlás mennyisége a teljes felvásárlásnál nagyobb mértékben (47%-kal) csökkent. Az ipari célú zöldségfélék felvásárlási ára 26%-kal emelkedtek, mivel a szélsőséges időjárás miatt a termelési és a növényvédelmi költségek is növekedtek.

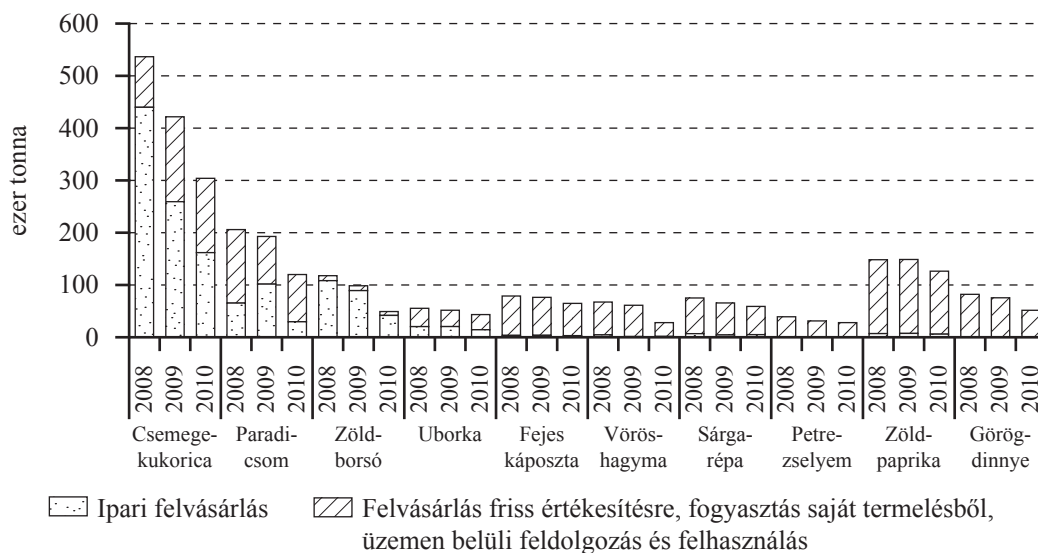
A nagymagvú zöldségfélék felvásárolt mennyisége csökkent a legnagyobb arányban, a **csemegekukoricáé** 38, a **zöldborsóé** 53, a **zöldbabé** 62%-kal. A feldolgozók a bőséges készletek miatt kevesebb fagyasztott termék, illetve konzerv gyártását tervezték 2010-ben, ezért kisebb vetésterületre kötöttek szerződést a termelőkkel, nyomott felvásárlási árak mellett, pl. az ipari célú csemegekukorica felvásárlási ára 4%-kal csökkent.

A tárolási zöldségfélék felvásárlása is csökkent a vizsgált időszakban. A **sárgarépa** összes felvásárolt mennyisége 8%-kal esett vissza, ugyanakkor a 10% részarányú ipari célú felvásárlás 15%-kal nőtt. A friss fogyasztásra szánt **fejes káposzta** az összes felvásárlás több mint kétharmadát teszi ki, amelynek felvásárlása 23%-kal esett vissza. A fejes káposzta ipari célú felvásárlása kisebb mértékben csökkent. Az ipari káposzta felvásárlási ára nagyobb arányban, 60%-kal emelkedett. A friss fogyasztásra szánt **vöröshagyma** felvásárolt mennyisége 36%-kal csökkent, a felvásárlási ára 48%-kal nőtt. Az ipari célú vöröshagyma felvásárlása 15%-kal bővült, a felvásárlási ár 25%-os csökkenése mellett.

A friss fogyasztásra szánt (hajtatott és szabadföldi együtt) **paradicsom** felvásárolt mennyisége 26%-kal csökkent, és a felvásárlási ára 37%-kal emelkedett. A paradicsom ipari célú felvásárlása az előző évi töredékére esett a jelentős mennyiségű csapadék, a jégverések, a betakarítás idején uralkodó csapadékos időjárás miatt. A friss fogyasztásra szánt (szabadföldi és hajtatott együtt) **zöldpaprika** felvásárlása 24%-kal csökkent, ezen belül a felvásárlás nagyobb hányadát jelentő hajtatott zöldpaprikáé 8%-kal, a kisebb részarányú szabadföldi zöldpaprikáé 53%-kal. A **görögdinnye** felvásárlása 32%-kal, felvásárlási ára 4%-kal csökkent (17. melléklet, 29. ábra).

29. ábra

A zöldségfélék felhasználása

Forrás: AKI PÁIR, AKI Statisztikai Osztály, KSH

A KSH adatai szerint a zöldségkivitel (friss, fagyasztott, dinnyével) 5%-kal, 267 ezer tonnára nőtt 2010-ben az előző évihez képest (18. melléklet).

Az összes kivitel negyedét adó **görögdinnye** kivitele 11%-kal csökkent (58 ezer tonna), mivel a szabadföldi termés piacra kerülésének csúszása miatt a termelők exportlehetőségei korlátozottak voltak. A zöldségfélék kivitelében a második legnagyobb részarányt képviselő **zöldpaprika** külpiaci értékesítése 14%-kal csökkent. Jelentős exportpiacunk, Németország felé közel a felére esett a kivitel.

A **fejes és vöröskáposzta** kivitele 5%-kal csökkent. Az export célországai elsősorban az északi államok: Finnország, Norvégia, Svédország. A **vöröshagyma** kivitele 42%-kal, a friss vagy hűtött **sárgarépaé** csaknem 60%-kal nőtt.

A **zöldborsó** exportjában a 15-20%-os részarányú fagyasztott termék kivitele 29%-kal nőtt a megfigyelt időszakban. A fennmaradó részt konzervként elsősorban keleti országokba (Oroszország, Ukrajna) szállítottuk. A konzerv zöldborsó kivitele 11%-kal bővült. Gyorsfagyasztott **csemegekukoricából** Magyarország az egyik legjelentősebb európai szállító. A kivitel 41%-kal nőtt 2010-ben. A konzerv csemegekukorica kivitele is nőtt 15%-kal.

9.1.3. A piaci árak tendenciája

Az AKI PÁIR becslése szerint a zöldségfélék 2009. évi összes termelésen belüli részarányával súlyozott termelői árindexe 2010-ben 24,7%-kal emelkedett a Budapesti Nagybani Piacon az egy évvel korábbihoz viszonyítva (19. melléklet). A KSH adatai szerint a zöldségfélék termelői árindexe 21,9%-kal nőtt 2010-ben. A KSH és az AKI PÁIR megfigyeléséből származó árváltozás mértéke szinte megegyezik.

Az AKI PÁIR adatai szerint Budapesti Nagybani Piacon a belföldi tárolási zöldségfélék termelői ára a tárolási időszakában többnyire magasabb volt, mint egy évvel korábban. Az áttelelő **vöröshagyma** magas áron jelent meg a kínálatban. A vöröshagyma termelői ára 2010. június-decemberben 38%-kal volt magasabb, mint egy évvel korábban. A készletek gyors kimerülése 2011 tárolási időszakában magas árakat eredményezhet. A **fejes káposzta** termelői árának 24%-os emelkedését a termesztési költségek növekedése mellett a kevesebb termés okozta. A **petrezselyemgyökér** termelői ára 40%-kal, a **sárgarépaé** 1,6%-kal emelkedett a vizsgált időszakban.

A **friss paradicsom** termelői ára 75%-kal volt magasabb. A kisebb belföldi kínálattal függ össze, hogy a korábbi évekkel szemben a spanyol gömb paradicsom mellett a lengyel, a görög és a török áru is megjelent a Budapesti Nagybani Piac kínálatában 2010-ben. A **zöldpaprika** termelői ára a kisebb termés miatt mérettől függően 38-46%-kal emelkedett.

A **görögdinnye** termelői ára a szezon elején még 40%-kal volt magasabb az előző év hasonló időszakához képest. Ezt követően túlkínálat jellemezte a piacot, mert a csapadékos nyári időjárás csökkentette a termék iránt a belföldi kereslet, továbbá a szezon csúszása jelentősen rontotta a külpiaci értékesítési lehetőségeket is. Mindez a termelői árak csökkenését eredményezte. A **kígyóborka** termelői ára 15%-kal, a berakó uborkáé 20%-kal nőtt.

9.2. Gyümölcs

9.2.1. Világ és európai piaci tendenciák

Az alma globális készlete a 2010/2011. gazdasági év (augusztus/július) kezdetén kevesebb volt az egy évvel korábinál. A WAPA adatai szerint az EU-ban az elmúlt évtized 2007 utáni második legrosszabb **almatermése** (9,45 millió tonna) volt 2010-ben. A visszaesést a termőterület zsugorodása (főleg déli tagállamok), a kedvezőtlen időjárás, a hideg és csapadékos tavasz okozta.

Az összes almakinálat 23%-át adó „Golden Delicious” fajta termése 9%-kal 2,38 millió tonnára, a közel 10%-os részarányú „Gala” fajtáé 10%-kal, 975 ezer tonnára csökkent. Különösen nagy volt a termés kiesés a „Jonagold” (-32%) a „Jonagored” (-22%), az „Elstar” (-24%), valamint az „Idared” (-29%) fajtáknál. A rendkívül kedvezőtlen időjárás Észak- és Kelet-Európában is károkat okozott. A léalma-nagyhatalom Lengyelországban – elsősorban a sok csapadék, valamint az árvíz hatására – 33%-kal, 1,7 millió tonnára csökkent a termés. Oroszországban a termés 17%-kal, 1,89 millió tonnára csökkent a 2009-es bő termésű évhez képest. A világ almasűrítmény piacán ármeghatározó szerepet betöltő Kínában 9%-kal, 30,8 millió tonnára csökkent az alma termése 2010-ben. A déli féltekén 1%-kal több, 5,18 millió tonna almát takarítottak be.

Az EU **körtetermése** 16%-kal, 2,18 millió tonnára csökkent 2010-ben. A vezető körtetermelő Olaszországban 22%-kal, 672 ezer tonnára esett a termés. Az európai vezető körtéffajta „Conference” termése 15%-kal csökkent. A kínálat csökkenése miatt az EU várhatóan több körtét importál a déli féltekéről a 2010/2011. gazdasági évben. Meg kell azonban jegyezni, hogy a déli félteke körtetermése is csökkent, 12%-kal 1,39 millió tonnára, elsősorban a vezető körtetermelő, Argentína 14%-os termés kiesése miatt.

Az EU termésbecslési konferenciájának adatai szerint a vezető termelőknél (Olaszország, Spanyolország, Franciaország és Görögország) az előző évinél 10%-kal kevesebb, 3,4 millió tonna **őszibarack** és **nektarin** termett 2010-ben. A friss fogyasztásra szánt őszibarack termése 5%-kal, 1,3 millió tonnára, a nektariné 8%-kal csökkent. A legnagyobb hiány (-19%) az ipari célra termelt őszibarackból volt, ezen belül a legjelentősebb termelő Görögországban 30%-kal, 357 ezer tonnára csökkent a termés.

Az időjárás nem kímélte az európai **kajszibarack** ültetvényeket sem. Az EU négy vezető kajszibarack termelő tagállamának a termése 8%-kal volt kevesebb (497,3 ezer tonna). Spanyolországban a kedvezőtlen tavaszi időjárás következtében 29%-kal, 62 ezer tonnára csökkent a termés. Franciaország – a második legnagyobb kajszibarack exportőr az EU-ban – termése 27%-kal, 137 ezer tonnára csökkent. Olaszországban ugyanakkor 5%-kal, 228 ezer tonnára, Görögországban 35%-kal, 70,4 ezer tonnára nőtt a kajszibarack termése. A világon a legnagyobb kajszibarack termelő Törökország termése meghaladta a 720 ezer tonnát.

Az USDA adatai szerint a világ **cseresznye** és **meggy** termése 10%-kal 1,98 millió tonnára, ezen belül az Unióé 14%-kal, 611 ezer tonnára csökkent 2010-ben az előző évihez viszonyítva. A világ cseresznye termesztésében az EU mellett Törökország, Irán és az USA a meghatározó. Törökország rekordot ért el a friss cseresznye kivitelében, 65 ezer tonna cseresznyét exportált. A török export célpiacai Németország, Bulgária és Oroszország voltak. A világ összes meggytermésének csaknem felét az EU adja, a legnagyobb termelők Lengyelország, Magyarország és Németország. Lengyelországban a termelők közel 6 ezer hektár meggyültetvényt vágtak ki az alacsony felvásárlási árak miatt. Emellett az ország északi részén a termés nagy része elfogyott, jelentős területeken pedig az árvíz okozott károkat, ezért a termés 25%-kal csökkent. Németországban a meggy termését 15 ezer tonnára becsülték, ami a szokásosnak a fele.

Az EU-ban kevesebb **szilva** termett 2010-ben az előző évihez képest, ami magasabb termelői árakat eredményezett. Németországban a becslések szerint 31 ezer tonna szilva termett, szemben a rekordtermést (44 ezer tonna) eredményező 2009. évvel.

A vezető mediterrán **szamóca**termő régiókban, Spanyolországban és Olaszországban a kedvezőtlen időjárás miatt később kezdődött az idény, és kevesebb termést takarítottak be. Spanyolországban a szokatlan hideg, a szélviharok, a heves esőzések és az áradások okoztak súlyos károkat. A szamóca 90%-a Huelva tartományból származik, ahol az ültetvények jelentős hányada kipusztult.

A **málna** termőterületét Lengyelország és Szerbia is jelentősen növelte az elmúlt években. Lengyelországban 7%-kal bővült a málna termése 2010-ben 2009-hez képest. A lengyel és a chilei termékek egyre nagyobb versenytársai a szerbiai málnának.

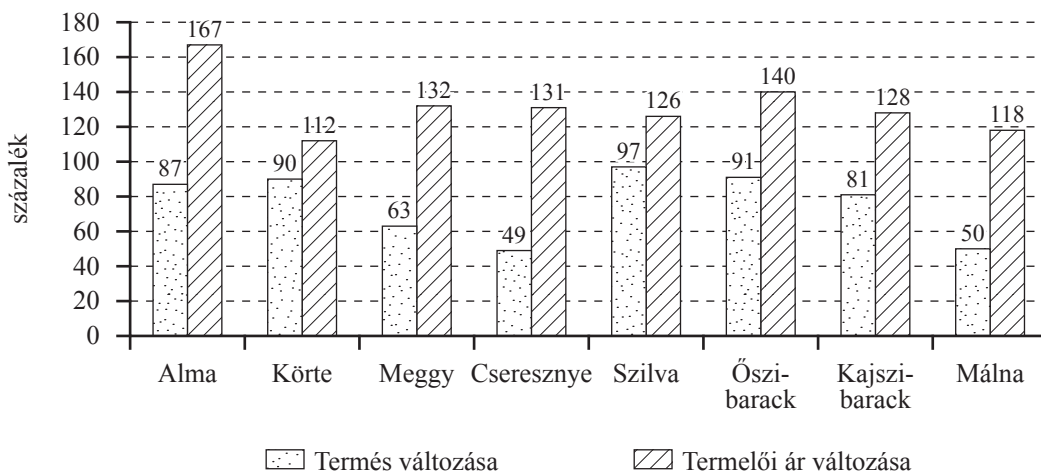
9.2.2. Hazai piaci tendenciák

9.2.2.1. Kínálat

Az AKI PÁIR becslése szerint 2010-ben az összes gyümölcsstermés 10%-kal, 800 ezer tonnára csökkent az előző évihez képest (20. melléklet). Májusban az esős, viharos időjárás okozott károkat az ültetvényekben. A növényvédelmi munkákat sem lehetett maradéktalanul elvégezni, így a kínálat csökkenése mellett minőségi problémák is felléptek. Az AKI Statisztikai Osztályának adatai szerint az **alma** hozama 17%-kal 15,3 tonna/hektárra csökkent. Kevés étkezési minőségű alma termett, illetve nőtt az ipari alma részaránya, mivel jégverés nyoma, varasodás rontotta a minőséget. Az előző években túlkínálat és nyomott árak jellemezték a **meggy**piacot, ezért csökkent a termelői kedv. A termelők érdekeinek védelmére megalakult a Magyar Meggytermelők Szövetsége, amely a 7 ezer hektár „prémium” minőségű kompótmeggy-ültetvényből 5,8 ezer hektárt képvisel, a hazai termés 50-70%-át. Virágzaskor a kedvezőtlen időjárás, a viharkárok, a jég, az esős, napfénymentes májusi idő következtében a termés 40%-a pusztult el. A meggy minősége is romlott, és a termelőknek a növényvédelemre (monília) is többet kellett fordítani. Az **őszibarack** ültetvények jelentős részében a belvíz okozott károkat. Az előző évinél 20%-kal kevesebb **kajszi**barack termett 2010-ben. A termés kieséshez a kedvezőtlen időjárás mellett a fapusztulás is hozzájárult. A szélsőséges időjárás elsősorban a korai fajtákat sújtotta. A sok eső miatt magas víz- és alacsonyabb cukortartalom jellemezte a gyümölcsöket. A júliusi forróság is ártott a gyümölcsnek, további mennyiségi és minőségi problémákat eredményezve. A **szilva** termése az 1990-es évek (150 ezer tonna) óta csökkent, az elmúlt években alig haladta meg az 50 ezer tonnát. Az ültetvények területe is csökkent, illetve a termés évről évre történő ingadozásához az ültetvények elöregedése, a jégviharok és az öntözés hiánya is hozzájárult. A szilva termés kiesés kisebb arányú volt, mint a többi gyümölcsé. A betakarításkor a csapadékos idő növelte a kirepedt gyümölcsök arányát.

A viharos és csapadékos május a **bogyógyümölcsűeknél** is károkat okozott. A **szamóca**sokban későbbre tolódott a szabadföldi szezon kezdete. A **málna**ültetvények elöregedtek az elmúlt években, továbbá sokan hagytak fel a termeléssel. A termés a felére esett vissza 2010-ben. A málna szedésének júliusban kedvezett a meleg, száraz idő, így gurulós málnából többet, lémálnából kevesebbet takarítottak be (30. ábra). Az egységes területalapú támogatás mellett, az Európai Mezőgazdasági Vidékfejlesztési Alapból a bogyógyümölcsűek ültetvényének telepítésére és korszerűsítésére is lehetett támogatást igényelni 2010-ben, ami hozzájárult a szamóca termőterületének több mint 10%-os bővüléséhez.

A gyümölcsfélék termésmennyiségének és termelői árának változása (2009=100)

Forrás: AKI PÁIR, AKI Statisztikai Osztály, KSH adatok alapján saját számítás

A hazai kínálatot a belföldi termés mellett külpiazi termékek egészítik ki. A KSH adatai szerint a **gyümölcsök importja** (délgyümölcsrel együtt) **stagnált** 2010-ben (225 ezer tonna). A **déli gyümölcsök behozatala** (149 ezer tonna) **17%-kal**, ezen belül a banán-import **20%-kal csökkent**, ugyanakkor a Magyarországon megtermelhető gyümölcsök behozatala **nőtt** (21. melléklet).

A friss **alma** behozatala (döntően Ausztriából és Németországból) **49%-kal** nőtt a vizsgált időszakban. Az **őszi-barack** importja **34%-kal** nőtt, a nektariné a kisebb európai kínálat miatt csaknem **17%-kal** esett, elsősorban a spanyol és az olasz import csökkenése miatt. A **kajszi-barack** behozatala **73%-kal** (2,76 ezer tonna) nőtt, elsősorban a spanyol behozatal megháromszorozódása miatt. A friss, hűtött **szamóca** behozatala **40%-kal** bővült, ugyanakkor a spanyolországi import csökkenése az eltolódó szezonkezdettel magyarázható.

9.2.2.2. Bel- és külpiazi értékesítés

A KSH adatai szerint a gyümölcsfélék felvásárlása (ipari és friss együtt) **23%-kal** csökkent 2010-ben 2009-hez viszonyítva. Az **alma** felvásárlása **21%-kal**, a **meggyé** **30%-kal**, a **málnáé** **43%-kal**, az **őszi-baracké** **42%-kal**, a **kajszi-baracké** **58%-kal**, a **cseresznyéé** **80%-kal** csökkent. Ezzel szemben a **szilva** felvásárolt mennyisége **3%-kal** nőtt.

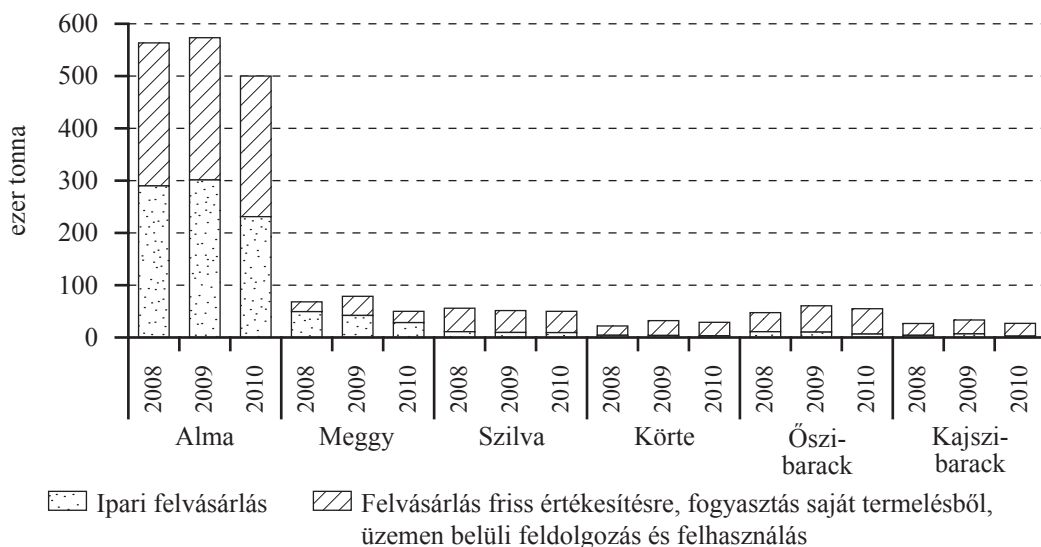
A gyümölcsfélék felvásárlásán belül az **ipari célú** felvásárlás a negyedével csökkent. Meg kell jegyezni, hogy az alacsonyabb termésű években a termelők nagyobb arányban választják a frisspiazi értékesítést. Újdonság volt 2010-től a pálinka magánfőzésének lehetővé tétele, valamint a bérfőzés jövedéki adójának eltörlése. A törvénymódosítás lehetővé tette a frissen fel nem használt gyümölcs házi hasznosítását. A kisebb termés miatt az ipari **alma** felvásárlása **23%-kal** csökkent a megfigyelt időszakban. A **meggy** termésének több mint **70%-át** adó ipari meggy felvásárlása **32%-kal** esett vissza. A felvásárlók már a szezon elején jelezték, hogy nem tartanak igényt sok meggyre, mivel az előző évről **3,5 millió** üveg meggybefőtt maradt a raktárakban. Ennek ellenére a termelők összefogásának köszönhetően a gazdák **72%-kal** magasabb felvásárlási árat tudtak elérni.

Az **őszibarack** ipari célú felvásárlása a frisspiaci kereslet növekedésével tovább csökkent (-36%). Az ipari célú **lémálna** felvásárlása 47%-kal, a **cseresznyéé** 84%-kal, a **kajszibaracké** 62%-kal, a **szilváé** 3%-kal csökkent (31. ábra).

Az ipari célra felvásárolt gyümölcsfélék felvásárlási ára 12%-kal emelkedett. Az elmúlt három évet tekintve az ipari célú alma felvásárlási ára 2010-ben volt a legmagasabb. Az almasűrítmény árát elsősorban Kína kínálata határozza meg, ahol 9%-kal kevesebb alma termett. A vizsgált fajok közül kizárólag a **cseresznye** ipari felvásárlási ára csökkent (-30%), illetve a **lémálné** stagnált.

31. ábra

A gyümölcsfélék felhasználása

Forrás: AKI PÁIR, AKI Statisztikai Osztály, KSH

A KSH adatai szerint a **gyümölcskivitel** (friss, fagyasztott, déligyümölccsel együtt) **5%-kal**, (139 ezer tonna) **csökkent** 2010-ben az előző évihez képest. A **belföldi termesztésű gyümölcsök** kivitele **3%-kal**, a kivitel 30%-át jelentő banán-reexport (41 ezer tonna) **11%-kal csökkent** (21. melléklet).

A **szilva** iránt a bel- és a külpiacon is élénk volt a kereslet. Az elmúlt években a friss szilva 20-30%-a exportpiacokra került, elsősorban Németországba. A szilvaexport 24%-kal nőtt 2010-ben. A külpiacon lehetőségek maradéktalan kihasználásához hasznos lenne a kedvező értékesítési időpontok (egészen korai és a kései szilva) megtalálása, amikor nincs dömping az európai piacon. A friss **körte** exportja 23%-kal, a friss **szamócaé** 22%-kal nőtt.

Az étkezési **alma** kivitele 30%-kal csökkent (12,7 ezer tonna), míg a kisebb részarányú ipari almáé 55%-kal nőtt (7,5 ezer tonna) a vizsgált időszakban. Az **őszibarack** (nektarinnal együtt) kivitele 7%-kal csökkent. Magyarország vezető **frissmeggy**-exportőr, továbbá a feldolgozott termék külpiacon értékesítése is jelentős. A termés kiesés miatt a frissmeggy-kivitel 8%-kal csökkent. A friss és a feldolgozott meggy legjelentősebb célpiaca Németország, ahova évente több mint 40 ezer tonna meggyet exportálunk. A kereslet csökkenése miatt Magyarország kevesebb meggyet szállított Németországba 2010-ben. A friss**kajsz**i-kivitel 26%-kal csökkent. Fontos megemlíteni,

hogya a magyar kajszibarack elsősorban a késői érésű fajtákkal lehetne versenyképes az EU piacán. A friss **cseresznye** kivitele a felére esett vissza. Az elmúlt években az ipari célú magyar **bogyósok** iránti külpiazi kereslet csökkent. A feldolgozó struktúra átalakult, a lengyel termék versenyképessége tovább javult a magyarral szemben, elsősorban az ipari szamóca, a fekete és piros ribiszke, valamint a szeder piacán. A magyar friss **málnát** elsősorban Németországba és Ausztriába szállítják, a fagyasztott málna legnagyobb piaca Svédország. A friss málnát tekintve a külpiacon Magyarország legnagyobb versenytársa Lengyelország, a fagyasztott termékénél Szerbia. A málna iránti kereslet nem csökkent 2010-ben, de a termelők az előző évinél 60%-kal kisebb mennyiséggel tudták ellátni az exportpiacokat.

9.2.3. A piaci árak tendenciája

Az AKI PÁIR becslése szerint a gyümölcsfajok 2009. évi összes termelésen belüli részarányával súlyozott termelői árindexe 2010-ben 55%-kal emelkedett a Budapesti Nagybani Piacon az előző évihez képest (22. melléklet). A KSH termelői árindexe 2010-ben 51,3%-os emelkedést mutatott.

Az AKI PÁIR adatai szerint a legnagyobb mértékben, 67%-kal az **alma** termelői ára emelkedett. Az **őszibarack** termelői ára 40%-kal, a **szederé** 35%-kal, a **cseresznyéé** és a **meggyé** 30-32%-kal, a **kajszie** 27%-kal, a **szilváié** 26%-kal, a **köszmétéé** 18%-kal, a **málnáié** 17%-kal, a **körtéé** és a **piros ribiszkéé** 12%-kal, a **szamócaié** 4%-kal emelkedett (30. ábra). A Budapesti Nagybani Piac kínálatában a gyümölcsféléken belül legnagyobb súlyarányal rendelkező **alma** termelői ára 2010 tárolási időszakában alacsonyabb volt az előző évi bőségesebb termés hatására. A 2010/2011. gazdasági év tárolási időszakában a készletek gyorsabb kimerülése miatt magas szinten marad az alma termelői ára. A **bogyógyümölcsűek** termelői ára emelkedett 2010-ben, elsősorban a kisebb termés következtében. A **szamóca** ára az idény elején az előző évinél alacsonyabb volt, majd a kedvezőtlen időjárás hatására emelkedett, és meghaladta a 2009. évi szintet.

A zöldség- és gyümölcsstermelés helyzete 2010-ben romlott a 2009. évihez viszonyítva. AKI PÁIR becslése szerint a zöldségfélék termése nagyobb mértékben csökkent, mint a gyümölcsöké. A zöldségfélék 2010. évi termelői árindexe (AKI PÁIR) 24,7%-kal, a gyümölcsöké 55%-kal emelkedett. A zöldség (friss, fagyasztott, dinnyével együtt) külkereskedelmi egyenlege pozitív maradt, de romlott 2010-ben, mivel a behozatal nagyobb mértékben növekedett, mint a kivitel. A gyümölcs (friss, fagyasztott, déligyümölccsel együtt) külkereskedelmi egyenlege továbbra is negatív volt, és romlott, elsősorban a kivitel csökkenése miatt.